

Тема: Роль батьків у формуванні всебічно розвиненої особистості, навичок самоосвіти та самовиховання.

Серед важливих завдань, що стоять перед школою, є подальший розвиток педагогічної єдності дій школи, сім'ї, громадськості у вихованні підростаючого покоління.

Перші життєві уроки дитина отримує у сім'ї. Її перші вчителі та вихователі — батько та мати. Загальновідомим є той факт, що для дитини загальні сімейні повсякденні радощі й прикрості, успіхи та невдачі — це джерело, з якого народжуються чуйність і доброта, дбайливе ставлення до людей. Сім'я дає дитині перші уявлення про добро і зло, про норми моралі, правила співіснування, перші трудові навички. Саме в сім'ї закладаються життєві плани та ідеали людини. У формуванні особистості дитини беруть активну участь і школа, і табори відпочинку, і книги, і театр, і радіо, і кіно та телебачення, і весь уклад нашого життя, але вплив сім'ї — дещо особливе і таке, що починається з перших кроків дитини. А тому рівень моральності батьків, їх переконання, життєві плани і мета, досвід соціального спілкування, сімейні традиції і норми поведінки, — вся атмосфера сім'ї посідає визначне місце у вихованні дитини. Сім'я є найважливішим фактором, який впливає на формування особистості, бо саме в сім'ї дитина просто та невимушено при звичається до життя. В сім'ї будується підґрунтя розуміння дитиною світу, з перших років вона засвоює моральні цінності, соціальні норми, культурні традиції. Виховання дитини тісно пов'язане із проблемою сформованості особистості батьків. Щоб виховати у дитини чуйність, шанобливе ставлення до людей, батьки самі повинні володіти достатнім рівнем перелічених якостей.

Дитина, спостерігаючи взаємини батька та матері у повсякденному житті, засвоює певний тип стосунків між чоловіком та жінкою. Взаємини батьків — це одна із головних моделей майбутніх подружніх стосунків дітей. Якщо батько грубо поводить себе з матір'ю, то у сина може сформуватися психологічна установка, і він вважатиме, що бути чоловіком — означає поводитися грубо. Дочка у такій сім'ї звикає думати, що заміжжя по суті своїй — це дещо обтяжливе, що зв'яже жінку по руках і ногах, позбавляє її волі і почуття власної гідності. Такі стосунки найчастіше призводять до розлучення.

Немає необхідності спеціально доводити, що розлучення батьків, так само як і сімейні війни, які зазвичай передують розлученню, болісно відбиваються на дітях. Діти складно переносять руйнацію сім'ї, бо вони часто не можуть розібратися у взаєминах батьків. Коли батько або мати залишає сім'ю, то залишається глибокий слід у психології покинутої дитини. Звичайно, дитина не завжди може зрозуміти істинне значення того, що відбувається. Ще менше вона здатна зробити з цього правильні висновки, дати належну оцінку подіям і людям, правильно визначити своє ставлення до них, свою лінію поведінки.

Проте, потрібно наголосити, що для дітей особливо небезпечним є не саме розлучення, а ненормальні стосунки.

Успішне виховання дитини є можливим у такій сім'ї, де панують дружба, любов і повага між татом і мамою, де дітям прищеплюють найкращі риси, де дитині висувують високі моральні вимоги.

Гарна сім'я — це сім'я, де чоловік і дружина розуміють один одного, разом радіють, зазнають невдачі, де подружжя вміє разом і працювати, і відпочивати, і виховувати дітей.

Наш настрій, ставлення до людей, самостійне життя дорослих дітей багато в чому залежать від атмосфери, яка панувала в сім'ї, де зростали діти. Якщо ми з теплотою пригадуємо наше дитинство, то, звісно, не тому, що воно було безхмарним у матеріальному сенсі. Щасливе дитинство може бути лише у тих дітей, які живуть у щасливих сім'ях. Тут діти не помічають свого щастя, а сприймають, як повітря, яким вони дихають. Вони природно і гармонійно розвиваються, живуть багатогранним життям, цікавими мріями..

Є безліч батьків, які добре розуміють проблему виховання, сумлінно ставляться до виховання своїх дітей і допомагають у ньому школі.

Материнське і батьківське виховання — це єдине ціле, їх не можна розділити, як не можна розділити й саме виховання. Та все ж, споконвіку мати як єдина вихователька привносила у виховання душевну м'якість, ніжність. Батько вносить у виховання дух чоловічої твердості, принциповості, організованості, змагання — і тим самим створюється гармонія у вихованні. Недарма існують вічні поняття: мати — хранителька вогнища, а батько — захисник цього вогнища. Інакше можна сказати, що чоловік — це дім, надійний і міцний, а жінка — все, що є всередині дому: затишок, краса, м'який психологічний клімат...

Успіхи навчальної діяльності школярів багато в чому залежать від правильної організації їх самостійної роботи вдома, доцільного розпорядку дня. Фізичне виховання учнів у сім'ї передбачає, з одного боку, організацію спеціальних фізичних вправ, а з іншого — створення батьками певних умов, які впливають на зміцнення здоров'я, на загальний фізичний розвиток дитячого організму. До таких умов належать раціональне харчування, гігієна побуту, одягу тощо. Управляючи трудовим вихованням у сім'ї, батьки спираються на відомі педагогічні вимоги до його організації: якомога раніше розпочинати це саме виховання; добирати трудові завдання дітям відповідно до їх вікових і індивідуальних особливостей; розмовляти з дітьми про різні професії; розповідній про свій трудовий шлях.

Батьки виховують у дітей високі моральні якості, любов до Батьківщини, працелюбність, чесність і правдивість, простоту і скромність, чуйність та уважність, кулі/гуру поведінки.

Естетичні почуття, на основі яких формуються естетичні поняття та уявлення, також виникають завдяки сімейному вихованню. Адже загально відомо, що перші естетичні почуття у дітей виникають дуже рано (в процесі знайомства з яскравими іграшками, народними казками, музичними творами). Пізніше сприйняття прекрасного збагачується відвідуванням музеїв, кіно, театрів тощо. Необхідно пам'ятати, що в умовах сім'ї значну роль відіграє естетика побуту: кімната, в якій мешкає дитина, речі, що її оточують, одяг. Все це внутрішнє убранство має бути простим, зручним, гігієнічним і таким, що сприяє розвитку художнього смаку, створенню доброго настрою. У виховній роботі з дітьми батьки користуються найрізноманітнішими методами. Основними серед них є: **приучення, вправляння, переконання, участь у діяльності, заохочування**. Всі ці методи застосовують у своїй роботі і педагоги. Однак, їх використання у сім'ї набуває особливого характеру, що визначається

специфікою умов життя, своєрідністю взаємин батьків і дітей, ступенем опанування батьками педагогічних знань та вмінь.

На жаль, виховання дітей у сім'ї не завжди відбувається успішно. У ньому часто трапляються помилки, які негативно впливають на життя сім'ї, за винятком особливих випадків, що межують із патологією (алкоголізм батьків, розпад сім'ї і т.д.), основною причиною невдач у сімейному вихованні є слабкість педагогічних позицій

дорослих.

В одних випадках — це надмірний авторитаризм сімейного виховання, що позбавляє дитину власної самостійної лінії поведінки і такий, при якому відсутні віра у сили та можливості самої дитини.

Друга крайність сімейного виховання, що призводить до серйозних ускладнень, пов'язана зі зніженістю, розпещеністю дітей, яка є наслідком сліпої, а також такої, що все прощає, любові батьків до дитини. Якщо батьки самі працелюбні, зустрічали чимало труднощів на своєму шляху, то вони прагнуть уберегти дитину від різноманітних негараздів і нестатків, створюють для неї легке життя, виконуючи усі її забаганки, йдучи на поводу не лише її бажань, але й примх, виховуючи себелюба та егоїста.

Інший вид помилок у сімейному вихованні пов'язаний із відсутністю єдиної певної лінії з боку батька і матері, або з боку батьків і найстарших членів сім'ї (бабусь та дідусів). Суворість і вимогливість одних протистоїть сліпій любові інших. У таких умовах зростає лицемір, пристосуванець, то вміє використовувати взаємини старших родичів собі на користь.

Певна безвідповідальність батьків за виховання дитини також є однією з причин невдач у сім'ї, небезпечним за своїми наслідками є й нейтралізм, що можна висловити формулою: «Ми маємо дбати, щоб дитина була нагородованою, одітою, взутою, а вихованням нехай опікується школа». Якщо батько й мати виявляють байдужість до шкільних справ дитини, до її внутрішнього світу, це неодмінно призведе до бажання дитини заповнити «духовний вакуум», що утворився поза сім'єю за допомогою випадкових сумнівних знайомств. Досить розповсюдженим є прагнення молодих батьків перекласти свої клопоти на плечі старшого покоління. Участь старших родичів у вихованні дітей буває необхідною і корисною, проте не компенсує виховного впливу, особливої ролі батька й матері. Втрата постійних контактів між батьками й сином або донькою збіднює життя дитини і може ще більше віддалити її від близьких людей.

Ствердженню батьківського авторитету заважають недоліки сімейного виховання. Надмірна материнська любов, так само як і її відсутність, може засліплювати, робити нещасною не лише матір, а й дитину. Найскладніша професія — бути матір'ю. Любов матері має бути розумною, ніжною і водночас вимогливою. Не випадково говорять: «Що легше за пух? Серце матері. Що твердіше за камінь? Серце матері».

«Любити дітей потрібно мудро, — казав В. О. Сухомлинський, — не по-курячому. Дитина, що не вихована у дусі розчулення — егоїст. Вона не знає слів «неможна», «можна», «необхідно». Вона не знає свого обов'язку перед батьками, не хоче працювати. Дитині здається, що вона приносить радість батькам уже тим, що живе на світі».

В. О. Сухомлинський радив впроваджувати в сімейну педагогіку **10 етичних «Неможна»:**

- Неможна байдикувати, коли всі працюють.

- Неможна сміятися над старістю і старшими людьми.
- Неможна вступати в сперечання зі старшими.
- Неможна висловлювати невдоволення тим, що в тебе немає тієї чи іншої речі.
- Неможна допускати, щоб мама давала тобі те, чого вона не лишає собі... 1
- Неможна робити того, що засуджують старші.
- Неможна залишати старшу рідну людину самотньою.
- Неможна збиратися в дорогу, не спитавши дозволу й поради у старших.
- Неможна сідати обідати. Не запросивши старших.
- Неможна чекати, доки з тобою привітається старший, ти повинен перший привітати його.

І хоча деякі з цих установок, на перший погляд, звучать не сучасно, а інші, можливо, потребують доповнень з огляду на час, все ж саме вони до сьогодні найяскравіше описують основи батьківського авторитету, а за умови впровадження у сімейне виховання, сприяють його піднесенню.

Основним у сімейному вихованні є життя і робота батьків, їх громадянське обличчя, поведінка,

З цього приводу В. О. Сухомлинський з пристрасстю звертався до батьків: **«Якою б відповідальною і складною та творчою не була Ваша робота на виробництві, пам'ятайте, що вдома на Вас чекає ще більш відповідальна, ще більш топка робота — виховання людини. Будь-де Вас можуть замінити іншим працівником: від сторожа тваринницької ферми до міністра. А справжнього батька не замінить ніхто...»**

Ні сім'я, ні школа, ні громадянські інститути, взяті окремо, не вичерпують усього розмаїття факторів, що впливають на дитину, на її особистість. Тому цілісний, систематичний процес виховання передбачає об'єднання зусиль усіх зацікавлених сторін.

Пам'ятка для батьків п'ятикласника

Що ускладнює адаптацію дитини до нових умов навчання?

1. Протиріччя та неузгодженість вимог різних педагогів. До школярів вперше ставлять багато вимог. І він повинен навчитися враховувати ці вимоги, співвідносити їх одне з одним, долаючи пов'язані із цим труднощі, тому що ці вміння необхідні у дорослому житті.

2. На п'ятикласника обрушується потік інформації, насичений термінами, незрозумілими словами. Вихід простий: поясніть дитині, що неповне, неточне розуміння слів нерідко лежить в основі нерозуміння шкільного матеріалу і в зв'язку з цим необхідно звертатися до довідників, словників.

3. У п'ятому класі багато дітей відчувають самотність, тому що улюбленої першої вчительки немає поруч, а класному керівникові часто не вистачає часу приділяти їм увагу в тій же мірі. А інші «шаленіють» від свободи та носиться по всій школі, задираючись навіть до старшокласників. Дорослим у цій ситуації важливо зрозуміти, що все це - природні переживання, які необхідні для розпитку школяра, бо вони допомагають йому стати дорослим.

Якщо відчуваєте, що адаптація затягується, зверніться до шкільного психолога.

Ми маємо стати більш уважними, доброзичливими, таким чином допомагаючи школяру освоїти цю позицію.

Як забезпечити гармонійне навчання дитини?

1. Надихніть дитину на розповідь про свої шкільні справи.

Кожного тижня вибирайте час, вільний від домашніх справ, та уважно розмовляємо з дитиною про школу. Запам'ятовуйте окремі імена, події та деталі, які дитина сповіщає вам, використовуйте їх у подальшому для того, щоб розпочати подібні бесіди про школу. Обов'язково запитуйте вашу дитину про його однокласників, еміраті у класі, шкільні предмети, педагогів.

2. Регулярно розмовляйте з учителями вашої дитини про її успішність, поведінку та взаємостосунки з іншими дітьми.

Навіть якщо немає особливих причин для занепокоєння, консультируйтеся з учителем нашої дитини не рідше, ніж раз у два місяці. Під час бесіди виразіть своє прагнення покращити шкільне життя дитини.

Якщо між вами та вчителем виникають серйозні розбіжності, докладіть усіх зусиль, щоб мирно розв'язати їх, навіть якщо доведеться спілкуватися для цього з директором школи. Інакше ви можете випадково поставити дитину у незручне положення вибору між відданістю вам і повагою до свого вчителя.

3. Не пов'язуйте оцінки за успішність дитини зі своєю системою покарань та заохочень.

Знайте програму та особливості школи, де навчається ваша дитина. Вам необхідно знати, яке шкільне життя вашої дитини, та бути впевненим, що вона отримує гарну освіту. Відвідуйте всі заходи та зустрічі, які організують для батьків, використовуйте будь-які можливості, щоб дізнатись, як ваша дитина навчається та як її навчають.

4. **Допомагайте дитині виконувати домашні завдання, але не робіть їх самі.**

Встановіть разом із дитиною спеціальний час, коли слід виконувати домашні завдання, і слідкуйте за виконанням цих установок. Це допоможе вам сформувати хороші звички до навчання. Продемонструйте свій інтерес до цих завдань та впевніться, що в дитини є все необхідне, щоб виконати їх найкращим чином. Але якщо дитина звертається до вас із питаннями, пов'язаними з домашніми завданнями, допоможіть їй знайти відповіді самостійно, а не підказуйте їх.

5. **Допоможіть дитині, відчувати інтерес до того, що викладають у школі.**

З'ясуйте, що взагалі цікавить вашу дитину, а потім встановіть зв'язок між її інтересами та предметами, які вивчають у школі. Наприклад: любить фільми — купіть книгу, по якій поставлений фільм, так виникне любов до читання; любить гратися — купуйте довідники, так виникне прагнення дізнаватись про що-небудь нове. Шукайте будь-які можливості, щоб дитина могла застосувати свої знання, отримані в школі, у домашній діяльності.

6. **Особливі зусилля прикладайте для того, щоб підтримати спокійну та стабільну атмосферу в домі, коли у шкільному житті дитини відбуваються зміни.**